

Sag er det naturligvis, at Statsbanernes Ledelse kan bidrage til et forretningsmæssigt godt Udbytte ved Sparsommelighed i Udgifterne. Men her har dog Statsbanernes Ledelse, som bekendt, ikke faaet megen Støtte fra Rigsdagen, eftersom Rigsdagen næsten altid er tilbøjelig til at støtte de Krav om Udgifter, som stilles til Statsbanerne. Men ved forretningsmæssig Ledelse har jeg stedse ment, at Statsbanerne skulde bestræbe sig for at betjene Publikum rationelt og godt, saaledes at de kunde blive et godt og virksomt Led i Landets Omsætning, Handelsliv og Produktion, og det Spørgsmaal angaar i og for sig ikke Spørgsmaalet om Statsbanernes Rentabilitet, det indeholder snarere en Spire til Udgift for Statsbanerne end det omvendte. Men i øvrigt er det ikke faldet mig ind paa noget Tidspunkt at gaa imod den Tankegang, at det vilde være ønskeligt, at Statsbanerne udvinder en rimelig Rente af den Kapital, som er anlagt deri. Jeg har kun paaapeget, at selv under normale Forhold maa man sætte den Rente, man vil have ud af Statsbanerne, ret lavt, eftersom Rigsdagen udtrykkeligt paalægger Statsbanerne forskellige Funktioner, som har stor kulturel og samfundsmæssig Betydning, men ikke er egnede til at give Udbytte af Statsbanernes Kapital. I saa Henseende er det heller ikke uden Betydning, at det oftest er Tilfældet, at de af Rigsdagen vedtagne Jernbaner ikke forrenter sig, i alt Fald i de første Aar af deres Tilværelse, og Rigsdagen har ikke været saa ængstelig for at udvide Jernbaneliniet med saadanne Linier, som vel samfundsmæssigt set er uhyre berettigede og særdeles nyttige, men i driftsmæssig Henseende ingenlunde fordelagtige. Som Eksempel i saa Henseende skal jeg netop nævne de to kostbare jyske Diagonalbaner. Det vil sikkert vare længe, inden disse Baner vil bidrage til Statsbanernes Forrentning, men derfor er de alligevel en god og nyttig Foranstaltning, som jeg ingenlunde skal kritisere, men man maa tage det i Betragtning. Vi beskæftiger os for Tiden med en Jernbane fra Videbæk til Skive eller rettere fra Skern til Skive. Hvorledes nu end Sagen forløber her, hvis det bliver til noget med den Bane, vil i alt Fald Statsbanerne komme til at bære Byrden af Renterne, idet der jo neppe er nogen, der tænker paa, at hvis vi bortforpagter den til det private Selskab, som jeg har foreslaaet, skulde dette være i Stand til at betale nogen Rente af den Kapital, som er beregnet til denne Bane. I Folketinget var der Flertal for at overtage Driften, hvilket vil sige, at

Staten foruden Renten overtager Underskuddet, det gaar altsammen ind i det samme Regnskab. Jeg fremhæver disse Ting til Belysning af Spørgsmaalet, fordi jeg mener, at dette maa nedstemme Fordringerne med Hensyn til det Udbytte, Statsbanerne skal give. Det drejer sig imidlertid om Tilstanden under normale Forhold. Det, der saa har været Uenighed mellem største Parten af dette Ting og Regeringen om under denne Tid, har været det, at vi fra vor Side ikke har ment det forsvarligt at forlange Forrentning af Statsbanerne under saa ekstraordinære Forhold som disse paa Grund af selve Forholdets Karakter, og fordi vi i det hele har fundet, at det var ubilligt at kræve dette under saadanne Forhold, hvor Staten i øvrigt har anvendt saa mange Overvejelser og saa megen Omhu paa at holde de forskellige Varers Priser nede. Først nu, da det viste sig nødvendigt for Statens Økonomi, fandt vi det rigtigt at fremsætte Forslag om en Takstforhøjelse. Og der tror jeg, at man kommer til at røre ved et Moment, som altid vil have sin Betydning. Det skal nok vise sig, at naar Staten i øvrigt har det godt i økonomisk Henseende, naar dens Indtægter i øvrigt strømmer rigeligt ind, vil man heller ikke fra Rigsdagens Side være saa forfærdelig haard med at forlange Udbytte af Statsbanerne. Men naar man omvendt ikke kan faa Pengene til at slaa til, ser man sig om efter Indtægter, og Statsbanerne vil da være et Objekt, som man kan benytte ligesom andre Objekter.

Det 1ste Medlem for 10de Kreds spurgte, om jeg vilde være villig til at forandre Ekspropriationsreglerne efter Forordningen af 1845. Dertil vil jeg svare, at det vil jeg meget nødigt. I alt Fald vil jeg meget nødigt have dette Spørgsmaal bragt frem ved denne Lejlighed og i denne Forbindelse. Det ærede 4de kongevalgte Medlem har lejlighedsvis rejst dette Spørgsmaal overfor mig, og paa hans Anmodning har jeg foranlediget, at Ministeriet beskæftigede sig noget med Sagen, og forhaabentlig kommer man dør en Gang til et Resultat i denne Sag, som det, saa vidt jeg har forstaaet det, er vanskeligt og indviklet at røre ved.

Endvidere nævnedes det ærede Medlem Jernbaneskyldloven, som han syntes egnede sig til Forandring. Deri skal jeg give ham Ret. Jeg er enig med ham i, at saaledes som den virker, er den ikke meget tilfredsstillende. Jeg vil ogsaa gerne gaa det Skridt videre, som det ærede 4de kongevalgte Medlem gik, og sige, at Loven er umulig. Følgelig burde man vel kunne opnaa